

ÕPPEKAVA

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSE NIMETUS: Sotsiaalkindlustusamet

1. Õppekava nimetus: Lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamine

2. Õppekavarühm ja õppekava koostamise alus

ÕPPEKAVARÜHM: Sotsiaaltöö ja nõustamine.

3. Eesmärk ja õpiväljundid

EESMÄRK:

Koolituse tulemusena tunneb õppija lähisuhtevägivalla (edaspidi LSV) olemust ja abistamise põhimõtteid ning oskab rakendada omandatud teadmisi oma töös.

ÕPIVÄLJUNDID:

Koolituse lõpuks õppija:

- mõistab soopõhise vägivalla olemust ja dünaamikat
- teab ja mõistab LSV olemust, mõistet ja liike ning mõju osapooltele;
- oskab märgata ja hinnata LSV riske ning ennetavalt sekkuda;
- teab vägivaldse käitumise tagamaid ja tunneb sekkumisi vägivaldsest käitumisest loobumise toetamiseks
- omab ülevaadet sekkumise ja abistamise õiguslikest alustest ja ohvriabisüsteemist;
- oskab olla oma töös ohvrikeskne, mõtestada enda hoiakuid, rolli ja tegevusi LSV juhtumite lahendamisel;
- mõistab võrgustikutöö olulisust ja põhimõtteid, osapoolte vastutust;
- tunneb MARAC (Multi-Agency Risk Assessment Conference) võrgustikupõhist juhtumikorralduse mudelit;
- teab psühholoogilise trauma olemust, traumeeriva sündmuse mõju ja väljendusviise inimese toimimises;
- teab traumeeritud inimesega suhtlemise ning abistamise põhimõtteid;
- mõistab enesehoiu ja professionaalse arengu olulisust ning rakendamise võimalusi.

4. Sihtgrupp ja õppe alustamise tingimused

SIHTGRUPP:

Spetsialistid, kes puutuvad oma töös kokku LSV ja LSV juhtumite lahendamise (sh politseinikud, sotsiaal-, noorsootöö- ja lastekaitsetöötajad, meditsiinitöötajad, juristid, kohtunikud, ohviabispetsialistid, psühholoogid, terapeutid, kriminaalhooldajad, haridustöötajad jt), üliõpilased, rakenduskõrgkoolide ja kutsekoolide õppurid.

ÕPPE ALUSTAMISE TINGIMUSED:

Tingimused puuduvad.

5. Õppe kogumaht, selle ülesehitus, õppekeskkond ja õppevahendid

ÕPPE MAHT JA ÜLESEHITUS: Koolituse kogumaht on 1 EAP ehk 26 astronoomilist tundi iseseisvat tööd (astronoomiline tund vastab 60 minutile õppele pühendatud tööle).

ÕPPEKESKKOND: Moodle

ÕPPEVAHENDID: Iseseisvaks õppeks peab õppijal olema olema arvuti ja internetiühendus.

6. Õppeprotsessi kirjeldus, sh õppe sisu, õppemeetodid ja -materjalid

E-kursus koosneb neljast moodulist, mis moodustavad sisulise terviku, mida on võimalik läbida ka eraldiseisvana ning õppija valitud järjekorras.

ÕPPE SISU

I MOODUL: LSV olemus ja LSV juhtumite lahendamine

Läbimise aeg e-õppes: 10 tundi

Käsitletavad teemad:

1. Lähisuhe ja LSV

1.1. Mis on lähisuhe (Eesti Riigikohtu lahend lähisuhte käsitlest)?

1.2 Lähisuhtevägivalla põhjused, sooline vägivald,

- 1.3. Millised on LSV liigid (füüsiline, vaimne, majanduslik, seksuaalne, kübervägivald, põlvkondadeülene ja põlvkondade sisene vägivald)?
- 1.4. Millised on LSV tüübid (situatsiooniline ja instrumentaalne, k.a. paarisuhte terror, sundiva kontrolli kasutamine paarisuhtes)?
- 1.5. Kuidas LSV võib kulgeda (vägivalla tsükkel, ajas eskaleerumine)?
- 1.6. Milline on vägivalla mõju erinevatele osapooltele (lähisuhe, pere, põlvkondade ülesus, kogukond, ühiskond)?

2. Ohvri tuvastamine

3.1 Kuidas LSV ohvrit ära tunda? Millised võivad olla LSV märgid eri vanuses kannatanutel?

- 3.2. Mi on LSV riskid (dünaamilised ja staatilised riskid) ja riskide erinevad tasemed (madal, keskmine ja kõrge risk)?
- 3.3 Millised inimesed on LSV osas eriti haavatavad ja raskesti tuvastatavad?
- 3.4. Mis on riskihindamine, selle eesmärk (kõhutunne versus riskihindamine) ja millest koosneb (kannatanu ja spetsialisti hinnang, riskihindamise ankeet)?
- 3.5. Millised on kõrged riskitegurid ja riski tõstavad tegurid?
- 3.6. Millised on erinevad riskihindamise vahendid (näiteid Eestis ja maailmas kasutusel olevatest vahenditest)?

4. Lähisuhtevägivalla toimepanija

- 4.1. Mis iseloomustab vägivalla toimepanijat?
- 4.3. Milliseid sekkumisi on võimalik toimepanijale pakkuda vägivaldsest käitumisest loobumise toetamiseks?

5. LSV juhtumite lahendamine võrgustikutöös

- 5.1. Milline võrgustikutöö on vajalik LSV juhtumites? Kuidas hinnata, millised spetsialistid tuleb kaasata?
- 5.2 Millistes olukordades alustatakse tööd juhtumikorralduse põhimõttel?

- 6.1. Millised on tavapärased eelarvamused ja kuidas need mõjutavad LSV juhtumitega tegelemist?
- 6.2. Mis on taasohvrustamine? Kuidas seda vältida taasohvrustamist?
- 6.3 Isiklike hoiakute reflektioon kui professionaalsuse tööriist.

7. LSV juhtumite lahendamise õiguslikud alused

- 7.1. Millised on rahvusvahelised õiguslikud alused (inimõiguste ülddeklaratsioon, Istanbuli konventsioon, EU ohvrite direktiiv)?
- 7.2. Millised on siseriiklikud õiguslikud alused (vägivallaennetamise strateegia, vägivalla ennetamise kokkulepe (VEKO) 2021 - 2025, Ohvriabiseadus, ohvri õigused)?

II MOODUL: MARAC võrgustikutöö

Läbimise aeg e-õppes: 3 tundi

Käsitletavad teemad:

- 1. Mis on kõrge riskiga LSV?**
- 2. Mis on MARAC (Multi-Agency Risk Assessment Conference)?**
 - 2.1. Kes on MARACi võrgustikutöö liikmed?
 - 2.2. Mis on MARAC võrgustikutöö kasutegur kõrge riski kannatanu abistamisel?
 - 2.3. MARAC-i protsess
 - 2.3.1. Ohvri tuvastamine ja DASH riskihindamine
 - 2.3.2. Ohvri nõusolek
 - 2.3.3. Info kogumine võrgustikutöös
 - 2.3.4. MARAC koosolek ja info vahetamine (MARAC-i koosoleku elemendid: konfidentsiaalsuse lepe, protokoll, tegevuste riskipõhine planeerimine, sh turvalisuse plaani koostamine)
 - 2.3.5. Tegevuste elluviimine
 - 2.3.6. Riskide jälgimine ja korduvhindamine

2.3.7. Juhtumi lõpetamine, sh riskide järelhindamine.

3. Millised on MARAC võrgustikutöö liikmete rollid?

3.1. Ohvriabi (sh koordinaatorina)

3.2. Politsei (sh juhina)

3.3. Prokuratuur

3.4. Naiste tugikeskus

3.5. Kohalik omavalitsus

3.6. Lastekaitse

3.7. Vabatahtlikud

3.8. Kohtu roll kõrge riskiga juhtumi lahendamisel

3.9. Teised olulised juhtumipõhised spetsialistid (sh terapeut, vaimse tervise spetsialist, vägivallast loobumise nõustajad, inimkaubanduse nõustaja, kriminaalhooldaja, töötukassa)

4. Milline on enesehoid MARAC-is?

5. Mida arvestada seoses andmekaitsega MARAC-i võrgustikutöös?

III MOODUL: traumapõhine lähenemine lähisuhtevägivalla ohvrite abistamisel

Läbimise aeg e-õppes: 6,5 tundi

Käsitletavad teemad:

1. Mis on trauma ja mis on traumateadlik kohtlemine?

2. Milline on lähisuhtevägivalla kui traumeeriva sündmuse mõju?

2.1. Traumeeriva sündmuse mõju neurobioloogilised ja psühholoogilised alused

2.1.1. Traumeeriva sündmuse mõju mõistmine – miks trauma mõjub halvavalt inimese toimimisele?

2.1.2. Kuidas mõjutab LSV sellesse haaratud lapsi (otsene ja kaudne mõju)?

2.2. Traumajärgne mõju tervisele ja sotsiaalsele toimetulekule (sh mõju lastele)

2.2.1. Kuidas traumakogemus avaldub inimese toimimises – kuidas seda ära tunda?

2.2.2. Riskitegurid – kes on traumeerivale sündmusele haavatavamad ja miks?

3. Millised on traumeeritud inimesega suhtlemise ja abistamise põhimõtted?

3.1. Traumateadlikku kohtlemise põhimõtted erinevatel tasanditel - ühiskond, abistav asutus, spetsialist, lähedane

3.2. Trauma arvestamine nõustavas ja toetavas vestluses – suhtlusoskuste ja – põhimõtete rakendamine (kuidas küsida trauma kohta, kuidas reageerida, kuidas kuulata, kuidas hoida suhtlust turvalisena – piirid)

3.3. Psühholoogiline abi traumat kogunud inimesele – millal millist kelle poolt osutatuna ja kuidas (psühholoogilise abi mehhanism ja olemus üldiselt – miks on vaja professionaalset abi; millised sekkumised millisel ajahetkel, näited olemasolevatest sekkumistest; psühholoogilise abi ohud ja piirid)

3.4. Traumeeritud lapse abistamise põhimõtted

3.4.1. Traumateadliku kohtlemise põhimõtted

3.4.2. Traumat arvestava suhtluse ABC – kuidas rääkida traumat kogunud inimesega?

3.4.3. Psühholoogilise abi „ajajoon“ – millal millist abi pakkuda?

3.4.4. Laste abistamise põhimõtted

IV MOODUL: Enesehoiu põhimõtted ja nende rakendamine

Läbimise aeg e-õppes: 5 tundi

Käsitletavad teemad:

1. Aitaja töö, stress ja läbipõlemine.

1.1. Mis on aitamine ja kuidas aitajaks saadakse?

1.2. Haavatavus ja sellega toimetulek.

1.3. Stress ja läbipõlemine aitaja töös. Stressitegurite kaardistamine.

2. Sihtgrupiga töötamise eripära ja mõju töötajale.

- 2.1. Kliendigrupi mõju.
- 2.2. Töö vägivalda kogenutega, treumeeritud inimestega (kaastundeväsimus, sekundaarne trauma, asendustrauma, läbipõlemine).
- 2.3. Emotsioonide juhtimine (töölased, isiklikud ja isiklik-töölased situatsioonid).

3. Kuidas ennast hoida ja aidata?

- 3.1. Toetussüsteemi tugevdamine.
- 3.2. Enesehoid ja enesehoiuplaan. Minu enesehoiuplaani loomine.
- 3.3. Täiendavad toetusvõimalused (aastavestlus, mentorlus, kovisioon, individuaalne tööjuhendamine, psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia, supervisioon)

4. Enesehoiu sammud ja tehnikad

- 4.1. Igapäevane enesehoid – loob eeldused abistamiseks
- 4.2. Praktilised harjutused rahuliku meeleseisundi hoidmiseks kriisiolukorras
- 4.3. Stressi haldamine abistamisolukorras
- 4.4. Taastumine

Lõputesti läbimine: 1,5 tundi

ÕPPEMEETODID

E-kursusel kasutatavad meetodid:

- Videoklipid ekspertide lühiloengute ja intervjuudega
- Animatsioonid koos audiotekstidega teoreetilise materjali selgitamiseks
- Graafilised illustratsioonid numbrilise, skemaatilise vm moel selgitamist vajava info esitamiseks
- Kogemuslood ja simulatsioonid
- Näidisjuhtumite lahendamine

- Teoreetilist materjali sisaldavad kirjalikud tekstid
- Juhised ja näidisdokumendid
- Interaktiivsed harjutused
- Enesekontrolltestid ja lõputest